

Anton Klepke Therese Vildefall

JAKTEN på VATTNET

Lärohandledning

I samarbete med
WaterAid

**BONNIER
CARLSEN**

Hej!

Vad roligt att du är nyfiken på hur du kan arbeta med boken "Jakten på vattnet" i just din elevgrupp!

Det finns många sätt att närma sig boken och innehållet. Ur ett rent barnspektiv så är det en spännande skattjakt som bjuder på lavafloder och olika uppfinningar. Men det är också en berättelse om olika livsvillkor, global ojämlikhet och klimatförändringar. Frågor som är stora även för vuxna att förhålla sig till.

Jag som skrivit boken heter Anton Klepke, och kom personligen i kontakt med vattenbrist först i vuxen ålder när jag arbetade i Tanzania med just vattenförsörjning. Innan dess hade jag, som många andra i vår del av världen, tagit vattnet för givet. Därför tror jag att det kan vara väldigt värdefullt för barn att tidigt få fundera på de här frågorna. För utan rent vatten är vi alla bara några dygn ifrån total katastrof. Var vi än bor i världen.

Lärohandledningen kommer att utgå från målen i både Lgr22 samt Lpfö18. Det har ju tyvärr även blivit allt mer aktuellt även i vår del av världen, där MSB (Myndigheten för Samhällsskydd och Bevakning) kartlägger både nya riskområden för översvämningar i Sverige, men även försöker öka kunskapen om vikten av tillgång till rent vatten vid en eventuell samhällskris.

Den här lärohandledningen kommer därför röra sig kring vattenexperiment och andra spännande övningar som väcker barns nyfikenhet, men den kommer också beröra samtal och diskussioner som kan uppkomma under arbetet med vatten och orättvisor i världen.

Jag hoppas att du och eleverna lär er massa nytt och får roligt när ni jobbar med både boken och när ni jobbar med vattnet. Vattnet är trots allt något av det värdefullaste vi har på jordklotet. Vattnet, och drömmen om en rättvis värld.

Anton Klepke, författare

KOPPLING TILL LÄROPLANEN LGR22

”Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för hur individen och samhället påverkar varandra. Därför ska eleverna ges förutsättningar att utveckla kunskaper om sociala, ekonomiska, politiska, rättsliga och mediala förhållanden och strukturer i samhället. Vidare ska undervisningen ge eleverna förutsättningar att utveckla förståelse för sina egna och andras levnadsvillkor och hur de kan påverkas av faktorer som kön och socioekonomisk bakgrund.” (Lgr22)

Centrala mål:

- Olika sätt att utforska företeelser och samband i natur, teknik och samhälle, till exempel genom observationer, mätningar och samtal om iakttagelser. Hur elevnära företeelser och samband kan beskrivas, till exempel med ord och bilder eller enkla tabeller och diagram.
- Barnets rättigheter i enlighet med konventionen om barnets rättigheter (barnkonventionen).
- Livsfrågor med betydelse för eleven, till exempel kamratskap, rättvisa och könsroller.
- Naturen och människors levnadsvillkor på hemorten och andra platser under olika tider, utifrån elevernas erfarenheter och intressen.
- Några vanliga tekniska lösningar i elevernas vardag, hur de är uppbyggda, fungerar och skulle kunna förbättras.
- Byggande och konstruktion med hjälp av olika material, redskap och tekniker.

(Lgr22)

KOPPLING TILL LÄROPLANEN LPFÖ18

”Utbildningen i förskolan ska bidra till att barnet utvecklar en förståelse för sig själv och sin omvärld.” ”Utbildningen ska ge varje barn möjligheter att utforska, ställa frågor och samtala om företeelser och samband i omvärlden och på så sätt utmana och stimulera deras intresse för hälsa och välbefinnande samt för hållbar utveckling.” (Lpfö18)

Centrala mål:

- intresse för berättelser, bilder och texter i olika medier, såväl digitala som andra, samt sin förmåga att använda sig av, tolka, ifrågasätta och samtala om dessa.
- sin kulturella identitet samt kunskap om och intresse för olika kulturer och förståelse för värdet av att leva i ett samhälle präglad av mångfald samt intresse för det lokala kulturlivet.
- förståelse för samband i naturen och för naturens olika kretslopp samt för hur människor, natur och samhälle påverkar varandra.
- förståelse för naturvetenskap, kunskaper om växter och djur samt enkla kemiska processer och fysikaliska fenomen.
- förmåga att utforska, beskriva med olika uttrycksformer, ställa frågor om och samtala om naturvetenskap och teknik, förmåga att upptäcka och utforska teknik i vardagen.
- förmåga att bygga, skapa och konstruera med hjälp av olika tekniker, material och redskap.

(Lpfö18)

SAMMANFATTNING

Berättelsen Jakten på vattnet handlar om syskonen Neema och Bhoke som bor i en by i Östafrika. I byn råder vattenbrist, vilket påverkar alla i området. Flickorna i byn måste från ung ålder hämta vatten i en annan by, och kan på grund av detta inte gå i skolan. Systrarna Neema och Bhoke bestämmer sig för att ändra på situationen och med hjälp av kreativa lösningar försöker de lösa problemet.

I slutändan är det dock inte barnens uppgift eller ansvar att lösa de här allvarliga problemen, och vattnet kommer till byn genom att de vuxna får hjälp att borra en brunn ner till grundvattnet. Men värt att notera är att de vuxna använder nästan precis de uppfinningar som barnen redan hade fantiserat ihop.

Teman som samarbete, problemlösning, teknik och naturresurser står i centrum. Genom berättelsen kan barn få förståelse för vikten av rent vatten.

LÄSNING

Jakten på vattnet kan med fördel användas för högläsning, men är skriven med ett enkelt språk och med många bilder, så den är relativt lättillgänglig även för elever som vill och kan läsa själva.

FÖRE LÄSNINGEN

1. Förberedande samtal

Vatten: Fråga barnen om de vet var vatten kommer ifrån och varför det är viktigt. Vad händer om det inte finns vatten? Kan man dricka vatten i sjöar och vattendrag, eller varifrån kommer vattnet i våra kranar? Var dricker djuren?

Vattenbrist: Vet de några platser på jorden där det kan vara svårt att få tag i vatten? Varför råder det brist på vatten där? Hur skulle man kunna lösa vattenbristen i de områdena?

Geografi: Visa en världskarta, gärna i färg. Visa Östafrika, berget Kilimanjaro och visa sen Sverige. Vad heter vårt högsta berg? Vilket är högst? Går det att lista ut var det är torrast och varmest på jorden, och var det är kallast, genom att titta på världskartan?

2. Förförståelse genom bilder

Visa omslaget eller några illustrationer ur boken och be barnen gissa vad berättelsen handlar om. Vilka är huvudpersonerna? Vad kan en grävrobot vara för något?

3. Ordförråd

Förklara ord som kan vara svåra att förstå för barnen.

Vattenhål: En plats där vatten samlas och människor kan hämta det.

Ugali: En maträtt gjord av majs, som äts i många länder i Östafrika.

Solcell: Något som omvandlar solljus till energi.

UNDER LÄSNINGEN

1. Aktiva lässtrategier

Frågor att ställa under läsningen:

- Varför tror ni Neema och Bhoke tycker att vatten är så viktigt?
- Hur tror ni att Bhoke känner sig när hennes första uppfinning inte fungerar?
- Hur kan det regna, men fortfarande vara vattenbrist dagen efter? Vad händer om det regnar för mycket eller för lite? Och vart tar regnvatten vägen egentligen? I skogen? På trottoaren i staden?

2. Reflektion kring problemlösning

Efter att ha läst om Bhokes misslyckade försök att fånga regn:

Fråga barnen om de kan komma på andra sätt att lösa vattenproblemet. Hur kan de förbättra Bhokes regnfångare?

När Bhoke bygger grävroboten: Fråga barnen hur de skulle bygga en robot om de kunde. Vad skulle roboten kunna göra?

EFTER LÄSNINGEN

Diskussionsfrågor

- **Vattnets betydelse:** Varför är vatten viktigt för Neema och hennes familj? Vad använder vi vatten till här i Sverige? Finns det något vi gör där det går åt mycket vatten? Hur kan det påverka tillgången till vatten?
- **Vattnets ursprung:** Varifrån kommer vattnet vi dricker och badar i? Kan man göra mer vatten på jorden? Kan man dricka allt vatten?
- **Olika roller:** Har syskonen samma uppgifter? Varför behöver bara Neema gå och hämta vatten? (Om gruppen är mogen för det kan även ett samtal om könsroller inledas här. Varför går Mafungu i skolan men inte Neema? Är exempelvis systrarnas pappa långt borta för att arbeta ihop pengar för familjens försörjning?)
- **Samarbete:** Hur hjälpte Neema och Bhoke varandra genom berättelsen? Vilka hjälpte också till?
- **Klimatet:** Hur är klimatet där Bhoke och Neema bor? Hur påverkar det djur, växter och människor att leva i ett sådant klimat?

KREATIVT SKAPANDE

Bygg en regnfångare: Förslagsvis en regnig dag. Använd material från återvinningskärlen, såsom petflaskor, juicekartonger, burkar, lim och rör. Låt barnen skapa sina egna uppfinningar som kan samla in vatten. Barnen kan skapa allt från regnfångare likt den Bhoke gjorde, eller utforska stuprännor som ju de flesta barn känner till eller har sett på hus. Vad är egentligen stuprännornas funktion? Kan man dricka regnvattnet? Och hur är det att skapa något nytt, av något gammalt, så som Bhoke gjorde i boken? De kan också rita sina uppfinningar om materialen är begränsade eller regnet håller sig borta.

Rita och måla: Låt barnen rita en scen från berättelsen, kanske när vattnet börjar spruta fram från pumpen eller när Bhoke bygger sin robot. Eller solekorren. Eller varför inte en egen robot som kan hjälpa Bhoke på något sätt! Diskutera bilderna och låt barnen förklara vad de har ritat.

Gräv: Testa att gå ut på gården eller i skogen med spadar. Be barnen gräva hål. Hur förändras jorden ju djupare de kommer? Är den lika blöt/torr överallt? Varför inte? När tar det stopp? Varför? Vilken slags maskin hade kunnat fortsätta gräva?

Bonus: Den elev som lyckas gräva upp magma får medalj.

Vattenrening: Hämta vatten från någon smutsig vattenpöl, grumlig sjö eller blanda kranvatten med jord. Går det vattnet att dricka? Låt barnen bygga enklare vattenrenare med hjälp av återvinningsmaterial som juicekartonger eller flaskor med små hål i botten, som fylls med exempelvis ren sand, kaffefilter osv. Vad händer när det smutsiga vattnet rinner genom de olika lagren? Varför? Kan man dricka vattnet nu när det ser rent ut? (Svar: Nej, det kan fortfarande finnas bakterier och gifter som inte syns.)

Tyngdlyftning: Fyll en vattendunk med 20 liter vatten.

Låt barnen känna på vikten. Det här är ungefär så tungt som många 10-åriga flickor behöver bära långa sträckor. Tungt! Tänk vad jobbigt det hade varit utan kranar och rörsystem till våra bostäder...

Vatten och kretslopp: Visa hur vatten avdunstar och bildar regn genom att hälla vatten i en genomskinlig plastbehållare och ställ den vid fönstret i solen en vecka. Gör ett streck vid vattennivån på måndagen och kontrollera mot vattennivån på fredagen. Ställ eventuellt även ett svart glas med lika mycket vatten. Diskutera vad som händer med vattnet, vart har det tagit vägen? Har det blivit till ett regnmoln någonstans? Varför tar inte vattnet i sjöar och hav slut, om vatten försvinner i solen?

Bonus: Skiljde sig vattennivån åt i slutet av veckan mellan det mörka och det genomskinliga glaset, varför då?

SAMMANFATTNING OCH REFLEKTION

Sammanfatta med barnen: Vad har vi lärt oss om vatten? Vad har vi lärt oss om uppfinningar? Var det något ni inte visste om vatten innan? Hur tror ni att Bhoke och Neema har det nu?

Diskutera framtida idéer: Vad skulle barnen vilja uppfinna om de kunde bygga vad som helst? Vad skulle de uppfinningarna kunna hjälpa till med?

OBS! Frågor om resursfördelningar, orättvisor, mänskligt lidande och samtal om eventuell vattenbrist kan sätta igång tankar hos barn kring sin egen plats i världen och eventuell oro. Viktigt att vara observant på barnens egna frågor och funderingar och möta dem i eventuella jobbiga tankar, på deras nivå och förutsättningar.

AVSLUTANDE TANKE

Berättelsen om Neema och Bhoke visar hur viktigt det är att samarbeta, aldrig ge upp och använda sin fantasi för att lösa problem. Men också hur stora skillnader det finns i barns olika liv på vår planet. Genom att koppla den här berättelsen till barnens egna liv och erfarenheter, och genom att använda praktiska aktiviteter och diskussioner, kan vi inspirera barnen att tänka kreativt och hållbart, både i skolan och hemma. Men också låta barnen få syn på sin egen situation i världen, och komma i kontakt med en verklighet som de flesta i klassrummet förhoppningsvis inte fått uppleva själva.

FÖRFATTARE

Anton Klepke är utbildad manusförfattare och har arbetat med berättelser på olika sätt och i olika branscher i stort sett hela sitt yrkesliv. Bland annat skrivit barnprogram för public service och produktionsbolag. Han har även arbetat med vattenfrågan på plats i Tanzania.

PS Först ville han dock bli lärare och började studera på Lärarhögskolan, samt jobbade några år i olika grundskolor. Alla ni som jobbar med våra barn ute i klassrummen, ni är hjältar.

*Lärohandledningen är författad av Anton Klepke, 2025.
Illustrationerna är gjorda av Therese Vildefall ur boken Jakten på vattnet.*

ISBN: 978-91-7979-824-6
Utgiven av Bonnier Carlsen, 2025
www.bonniercarlsen.se

OM WATERAID

WaterAid är en organisation som jobbar för att alla människor i världen ska ha tillgång till rent vatten, toaletter och hygien. Det är viktiga saker för att människor ska kunna hålla sig friska och må bra!

WaterAid finns i 30 länder och där samarbetar vi med människor som bor och arbetar där. Tillsammans hittar vi lösningar som fungerar länge, så att fler barn och vuxna kan få rent vatten nära sina hem och slipper bli sjuka av smutsigt vatten.

Sedan WaterAid startade 1981 har vi nått miljoner människor att få rent vatten, toaletter och bättre hygien. I Sverige har WaterAid funnits sedan 2009. Här jobbar vi med att samla in pengar, påverka politiker och berätta för fler om hur viktigt det är att alla får tillgång till rent vatten.

Vill du veta mer om vår verksamhet? Besök oss gärna på: <https://wateraid.se/>. Där kan du även hitta enkla fakta om vatten som är anpassade för barn.

 WaterAid

Foton tagna av James Kiyimba, Tariq Hawari, Laura Pannack, för WaterAid.